

METODIKA HODNOCENÍ VLIVŮ NA KRAJINNÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY

V rámci **Politiky architektury a stavební kultury ČR** a naplňování jejího opatření Ústavem územního rozvoje jsou soustředovány vybrané výsledky výzkumů, které se zaměřují na vliv kvality prostředí na člověka. Výběr je dostupný na internetových stránkách Ústavu územního rozvoje: *Politika architektury a stavební kultury České republiky > Téma 8 – Výzkum a vývoj*. Jedním z vybraných výsledků výzkumů je **Metodika hodnocení vlivů na krajinné památkové zóny** z dílny Mendelovy univerzity v Brně. Práce vznikla v roce 2015 a jejími autory jsou Ing. Jozef Sedláček, doc. Dr. Ing. Alena Salašová a Ing. Lenka Trpáková. Metodika je sepsána tak, aby bylo možné hodnotit vlivy, které působí na ráz krajiny a krajinných památkových zón. Snahou bylo, aby subjektivní přístup, který se u takového hodnocení vyskytuje, byl co nejvíce potlačen použitím formuláře. Rozhodování o vlivech na území se tím stává spravedlivější a transparentnější.

Cílem metodiky je vytvoření postupu pro **vyhodnocení vlivu nových záměrů** na hodnoty definované v krajinných památkových zónách. Je tak snaha předejít nevratným zásahům, které mohou mít negativní dopad na kulturně-historické hodnoty v území a zabezpečit, aby byly prověřeny možné dopady na hodnoty krajinných památkových zón, jež může vyvolat plánovaný záměr ve vztahu ke krajině.

Uplatnění metodiky vyplývá z aplikace územní ochrany na základě zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a dále zákonů č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, a č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Výstupem je pak hodnocení, které je uspořádáno do hodnotícího formuláře, který tato metodika poskytuje.

Využití metodiky se předpokládá při připomínkování dokumentace orgány památkové péče, při projektové dokumentaci předkládané do územního nebo stavebního řízení a při připomín-

kování dokumentace hodnocení vlivů na životní prostředí. Metodika má být podkladem pro vydávání odborných vyjádření k připravovaným záměrům na území krajinných památkových zón a v jejich ochranném pásmu, při zpracování odborných vyjádření k územně plánovacím podkladům a územně plánovací dokumentaci a dalších relevantních studií záměrů na změny v území krajinných památkových zón.

Je vhodné si připomenout, co je krajina a jak na ni pohlížet. Krajina je složitý mechanismus obsahující velké množství jednotlivých prvků. Je částí zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, je tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačních prvků. Na krajinu může být pohlíženo z hlediska právního, geomorfologického, geografického, ekologického, architektonického, historického, demografického, uměleckého, emocionálního i ekonomického.

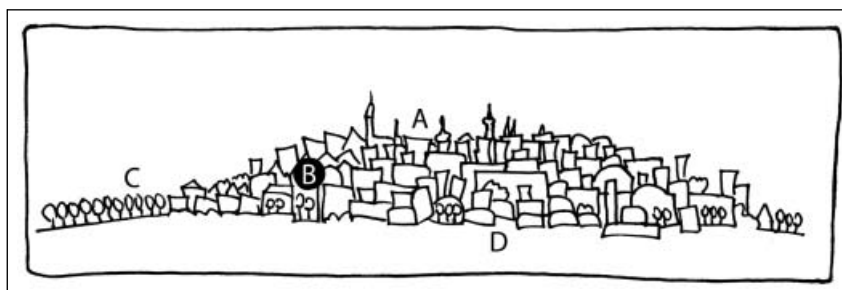
Jako historickou kulturní krajinu ji označujeme, pokud je na ni pohlíženo z pohledu památkové péče. Klade se zde důraz na časovou historii, kterou disponuje. Dále je krajina definována jako kombinované dílo přírody a člověka a jako doklad vývoje lidské společnosti a sídel v průběhu historie pod vlivem společenských, ekonomických a kulturních vlivů. Nelze rovněž zapomenout na duchovní a estetický aspekt kulturní krajiny. Krajina se při dalším zamyšlení dá popsat velmi podobně

jako město, má svou identitu, genia loci – tedy svou duši, která dané místo odlišuje od ostatních.

Stručně k samotnému jádru metodiky a informacím, které bude metodika vyžadovat. Základními údaji pro vyhodnocení záměru je popis záměru, **popis dotčeného území a rozsah změn**. Metodika předpokládá, že pro danou krajinnou památkovou zónu byl zpracován standardizovaný záznam, který slouží jako podkladový materiál k **vymezení hodnot v území**.

Nemusí se vyhodnocovat každý záměr, u kterého je důvod se domnívat, že by ovlivnil hodnoty v chráněné krajinné zóně. Roztřídit projekty zajišťuje fáze 1, která popisuje **charakter záměru, charakter lokality záměru a předpo-**

Umístění záměru vzhledem k urbanistické struktuře sídla a jeho možný projev ve vedutě sídla

U záměru umístěvaném do intravilánu je potřeba zohlednit jeho projev ve vnějším obrazu města. A) Záměr se projevuje v historickém vedutě sídla; B) Záměr se projevuje ve vedutě sídla; C) Záměr je umístěn na okraj veduty sídla; D) Záměr je umístěn na okraj veduty sídla. I záměry na okraji sídla (C, D) mimo historické jádro mohou ovlivnit celkové vnímání veduty sídla (autor kresby: Ondřej Šesták).

kládané dotčené území. Další kroky se týkají samotného vyhodnocení vlivu záměru, kdy už se jedná o fázi 2. Sem patří i připomínky a doporučení a připomínky k záměru včetně kompenzačních opatření.

Pro usnadnění výběru záměrů, které podléhají hodnocení, existují kontrolní seznamy záměrů a lokalit, u nichž je vyšší pravděpodobnost, že ovlivní hodnoty krajinné památkové zóny (obsahuje například výškové budovy nebo technickou infrastrukturu, jako je vedení vysokého napětí).

U vyhodnocení vlivu záměru se posuzuje, do jaké míry navrhovaný záměr zasahuje do objektů představujících předmět ochrany krajinné památkové zóny a kulturní krajiny. Rozčleňuje pak **vlivy na velmi významné, významné, méně významné, zanedbatelné a žádné.** Vyhodnocení se neprovádí pouze k objektům nebo ke krajině. Řeší se také vliv na vegetační části kulturní krajiny, jakými jsou aleje, stromořadí, vegetační linie či solitérní stromy. Všechny tyto prvky spoluutvářejí prostorové členění krajiny a její kompozici.

Vlivy záměru na vegetační části lze rozdělit na:

- přímý zásah (zánik vegetační části, mechanické poškození vegetační části);
- změnu prostorové struktury vegetační části;

Vliv stavby ve vnějším obrazu sídla lze prověřit pomocí hmotové skladby zástavby. Stávající stav a vizualizace navrhovaného stavu

(Posouzení vlivu záměru na krajinný ráz, rodinná farma Vrchovina, Jozef Sedláček, 2011).

- změnu stanovištních podmínek (zasolení, odvodnění, světelných podmínek).

Základním požadavkem je především hodnocení stavebních objektů. Kritériem je zachovalost a autenticita objektů. Vyhodnocují se změny architektonického výrazu staveb a zástavby, změny hmotové skladby zástavby, změny parcelace a změny půdorysné skladby zástavby.

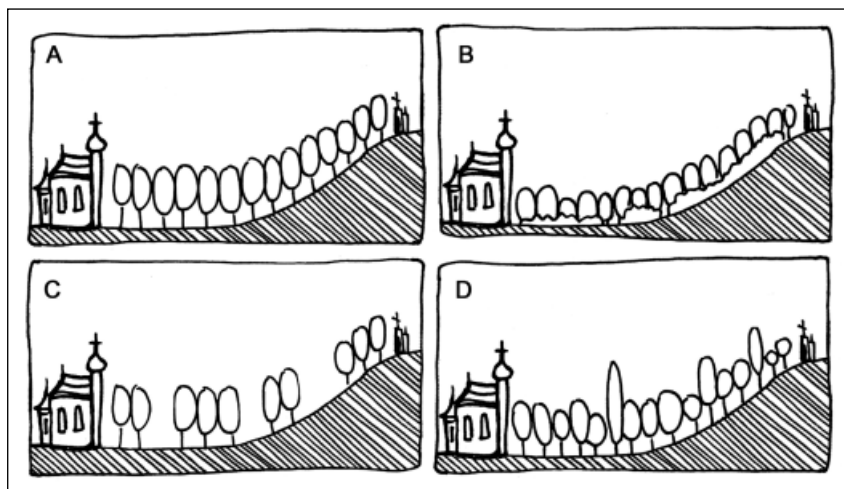
U vyhodnocení vlivů na znaky prostorových vztahů jde primárně o změny, které jsou vnímatelné lidským okem. Druhým kritériem je význam stanovišť, ze kterých je objekt pozorován a třetím je počet a typ pozorovatelů, receptorů

vlivu. Účelem doporučujících opatření je informovat předkladatele záměru o možných negativních vlivech záměru a doporučit jeho vhodné úpravy záměru. Součástí návrhu opatření je monitoring stavu krajinné památkové zóny.

Software k hodnocení

Do problematiky hodnocení záměrů vstupuje software ArcGis, který díky digitálnímu modelu terénu a dalším funkcím, které nabízí, dovede vytvořit grafické výstupy potřebné k vyhodnocení záměru. Dokáže vytvořit mapu s viditelností záměru z jakéhokoli místa. Díky georeferencování lze získat přesné umístění objektů a představa je tak kompletní. Pomocí modelu programu ArcGis s názvem Arcscene se mohou zobrazit geografická data ve 3D.

Program umožňuje transformaci rastrů na vektory a naopak, pracuje v souřadnicovém systému S-JTSK, umožňuje práci s rastrovou algebrou obecně a také základní práci s rastrovou grafikou (pro simulaci do fotografie). Problémem je časová náročnost a proveditelnost analýz. Jak se ale ukazuje, je to velmi přínosný nástroj pro lepší představu a správné rozhodnutí i za cenu prozatím větší časové náročnosti. Každý záměr, aby mohl být objektivně hodnocený v GISu, musí být georeferencován tedy musí být umístěn v souřadnicovém systému shodném s digitál-

Struktura dřevinného vegetačního prvku má význam pro jeho působení v kompozici

Obrázek popisuje různé varianty u aleje: A) Alej plně zapojena B) Alej s podrostem. C) Rozpadající se alej D) Alej s dosazovanými jedinci nevhodného taxonu (autor: Ondřej Šesták).

ním modelem terénu. Stavba tak bude umístěna na jeho skutečném místě.

Ochrana nejen stavebních objektů, ale jak ukázala i tato metodika, i krajiny a památkových zón, je důležitá pro další zachování historie. Ochrana krajinných památkových zón není stavební

uzávěrou, ale je jen potřeba více dbát na jejich dodržování a posuzování. Jistá míra subjektivity se v hodnocení vyskytuje vždy, a proto dobře slouží slovní klasifikace pro potřeby specifických charakteristik, k čemuž se využívá hodnotícího formuláře.

Metodika je dostupná na stránkách ÚÚR v sekci Územní plánování a stavební řád > Politika architektury a stavební kultury České republiky > Téma 8 – Výzkum a vývoj v Aktualizovaném seznamu vybraných výsledků výzkumů I.

Jakub Kotrla
Fakulta stavební VUT Brno